herpy

GECKOR

Chameleon gecko

Carphodactylus laevis

Carphodactylus laevis är en smal, nattaktiv gecko från regnskogarna i nordöstra Queensland. Den har långa, tunna ben, klor på tårna, en kam längs ryggen och en morotsformad svans, och är helt annorlunda byggd än de flesta geckor. Uppfödda djur är härdiga och förökar sig villigt, men arten är fortfarande sällsynt i fångenskap.

Familj: Carphodactylidae

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**11-13 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**10-15 år**
Aktiv	**På natten**
Levnadssätt	**Trädlevande och marklevande**
Biotop	**Regnskog och bergsskog**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**50 × 35 × 70 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**22-28 °C**
Temperatur, natt	**16-22 °C**
Luftfuktighet	**75-100 %**
UVB	**Behövs inte**
Föda	**Insekter**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**24-36 mån.**
Kullstorlek	**2 ägg**
Kullar per år	**4-6**
Inkubation	**90-133 dagar** vid 21-27 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga III**
EU-bilaga	**Bilaga C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Carphodactylus laevis är en smal, sidoplattad gecko med långa, spinkiga lemmar och smala tår med tydliga klor. Tårna saknar de breda fästlameller som de flesta geckor klättrar med. Längs ryggen, från nacken till svansen, löper en tunn kam. Kroppen är ljusbrun med mörka och ljusa fläckar, och en bred svart fläck framför ögat får de stora svarta ögonen att se ännu större ut. Ögonlocken kan inte röras.

Arten blir upp till omkring 13 cm från nos till kloak, och svansen är 8-10 cm, alltså kortare än kroppen. Svansen är morotsformad: bred vid roten och snabbt avsmalnande. Den ursprungliga svansen är sammetssvart med fyra-fem smala vita band och slutar i en liten knopp som knappt syns. Svansen avlägsnas lätt och bara vid roten, och vilda djur har oftast en regenererad, brunfläckig svans. En regenererad svans kan ge ifrån sig ett pipande ljud när den slingrar sig efter att ha släppts.

Hanarna ser alltid smala ut, och det är helt normalt så länge ryggraden och bäckenet inte skymtar fram. Bara dräktiga honor ser kraftigare ut. Livslängden är inte dokumenterad; 10-15 år är lånat från *Saltuarius cornutus*.

Arten beskrevs 1897 av Albert Günther och är den enda arten i släktet *Carphodactylus*, som i sin tur är typsläkte för familjen Carphodactylidae. Släktnamnet betyder ungefär "kvist-finger" och syftar på de spinkiga tårna. Artnamnet *laevis* är latin och betyder "slät". Närmaste släktingar är bladsvansgeckorna i släktena *Saltuarius* och *Phyllurus*, som den liknar i levnadssätt. Vilda djur är skygga och nervösa, medan uppfödda djur är lugna och anpassar sig till fångenskap utan svårigheter.

Utbredning och livsmiljö

Carphodactylus laevis förekommer bara i regnskogarna i nordöstra Queensland i Australien, från Tully i söder till Cooktown i norr. Typlokalen är Bartle Frere-bergen.

De flesta fynden kommer från regnskogen i höglandet, men arten finns också lägre ner, till exempel vid Mossman Gorge i Daintree-området. Kartan bygger på registrerade fynd.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Carphodactylus laevis lever i sval regnskog på cirka 400-1.400 meters höjd och använder också störd skog. På natten sitter den med huvudet nedåt på tunna stammar av unga träd, oftast under en meter över marken, och väntar i timmar på byten som kommer förbi på marken. Större stammar och fallna träd används också. På dagen gömmer den sig i lövförnan på skogsbotten, i ihåliga grenar, i murkna stammar eller bland epifyter.

Regnskogen i området är fuktig större delen av året, och höglandet är svalare än låglandet. Arten är vanlig men så väl gömd att den sällan syns.

Skötsel

TERRARIET

Carphodactylus laevis behöver ett högt terrarium som ger djuren plats att gå ur vägen för varandra. Ett par kan hållas i minst 50 × 35 × 70 cm (längd × bredd × höjd), och mer är bättre om det finns fler djur. Den som kan sköta *Saltuarius cornutus* eller *Hypsilurus boydii* kan också sköta den här arten.

Bottnen ska kunna hålla kvar fukt: kokosmull, fin sand eller en blandning, gärna täckt av ett lager löv. Fin sand ger ingen förstoppning. Lägg ut gömställen på marken, till exempel barkbitar, ihåliga grenar eller omvända blomfat med en ingång utskuren i sidan; arten använder gömställen på marken mer än bladsvansgeckorna. Ställ barkbitar lodrätt längs bakväggen och sätt grenar på 2-5 cm i diameter lodrätt eller snett, så att djuren också kan utnyttja höjden.

En låg ask, till exempel 25 × 25 × 7 cm, med ständigt fuktigt substrat, delvis täckt av ett gömställe, ger både en fuktig viloplats och en plats att lägga ägg på. Levande växter hjälper till att hålla luftfuktigheten uppe. God ventilation är avgörande: hål med nät nere och uppe i terrariet, så att luften hela tiden byts ut. Annars ger den höga fuktigheten bakterier och svamp.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

TEMPERATUR

Carphodactylus laevis har låga krav på värme. På dagen ska terrariet hålla 22-28 °C, och på natten sjunker temperaturen 5-6 grader, till omkring 16-22 °C. Det behövs ingen varm plats, och djuren söker sig inte till en svag lampa. På vintern tål de nattemperaturer ända ner till 8-10 °C.

Vuxna djur tål kortvarigt omkring 30 °C, så länge luftfuktigheten är hög och värmen inte varar flera dagar i följd. Ungar kan dö efter några dagars hetta. Håll terrariet borta från direkt sol, duscha med vatten på varma dagar och mät med en digital termometer.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten är avgörande för *Carphodactylus laevis* och ska hela tiden ligga på 75-100 %. Spraya terrariet ordentligt med ljummet vatten varje dag och var särskilt uppmärksam på fukten i varmt och torrt väder. Ett automatiskt dimsystem som körs i korta intervaller är idealiskt. Vattna äggläggningsboxen 2-3 gånger i veckan i varmt väder och en gång i veckan under resten av året, så att den alltid är fuktig. Bottnen i resten av terrariet får inte vara ständigt blöt.

För låg luftfuktighet visar sig som problem med hudömsningen, särskilt kring tårna och huvudet. Ha alltid en liten skål med friskt vatten framme.

LJUS OCH UVB

Carphodactylus laevis är nattaktiv och lever gömd på dagen, så UVB behövs inte. Dagsljus från ett fönster i närheten räcker; annars en svag LED-lampa eller lysrör. Låt dagslängden följa årstiden: omkring 14 timmars ljus på sommaren och 10 timmar på vintern. Håll terrariet mörkt på natten och ställ det inte i direkt sol. Aktiviteten börjar några minuter efter att ljuset släckts.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Carphodactylus laevis är inte kräsen när den väl har vant sig vid fångenskap. Syrsor kan utgöra nästan hela kosten, gärna kompletterade med kackerlackor. Mata 2-3 gånger i veckan. Arten är inte glupsk: hanarna äter sällan mer än 2-3 syrsor åt gången, medan djur med god aptit på sommaren kan ta 3-5 stora insekter varannan till var tredje dag. Insekterna får högst vara lika stora som djurets huvud.

Pudra fodret med kalk och vitaminer en gång i veckan under parningssäsongen och varannan till var sjätte vecka resten av året. Honorna blir fylliga när de är dräktiga, medan hanarna alltid ser smala ut. Ta bort uppätna insekter nästa morgon.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Carphodactylus laevis är stilla och gömd på dagen och blir aktiv några minuter efter mörkrets inbrott. Den sätter sig då på en gren eller en bit bark och blir ofta sittande i timmar. Om den störs fryser den eller springer snabbt i skydd. Ungar och uppfödda djur kan ställa sig högt på benen och vifta med svansen som hotbeteende. Hantering ska hållas till ett minimum, och ta aldrig tag i svansen.

Vildfångade djur är mycket nervösa, särskilt hanarna, och kan ta lång tid på sig att börja äta; de ska hållas enskilt och ostört i början. Tillvanda och uppfödda djur kan hållas tillsammans hela året: hanarna är lättare byggda än honorna, men de lever fridfullt tillsammans genom att hålla sig ifrån varandra.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanarna av *Carphodactylus laevis* har tydliga hemipenisbulor under svansroten och är lättare byggda än honorna. Könen kan särskiljas från 12-14 månaders ålder. Hanarna blir könsmogna efter minst två år och honorna sannolikt efter minst tre år, så avel börjar först när djuren är helt fullvuxna.

PARNING

Parningen har inte observerats, men den sker tidigt på våren: i Australien omkring september-oktober, med de första äggen i september-november. På norra halvklotet förskjuts säsongen ett halvår när djuren följer den lokala dagslängden. Tillvanda djur är lätta att få att föröka sig och är förvånansvärt produktiva. En egentlig vintervila behövs inte, men en svalare vinter med kortare dagar är naturlig.

Dräktiga honor är lätta att känna igen: äggen syns som gräddfärgade fläckar högt uppe i flankerna från ungefär halvvägs i utvecklingen.

Läs mer: Vintervila och årstider

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger alltid två ägg per kull i fuktigt substrat, 1-6 cm under ytan. Äggen mäter omkring 25 × 14 mm och väger omkring 2,8 g. En välnärd hona kan lägga 4-6 kullar om året utan märkbar försämring av kondition. Äggen är mycket känsliga för uttorkning och ska alltid hållas fuktiga.

Ställ en låg äggläggningsask med ständigt fuktigt substrat, till exempel hälften sand och hälften kokosmull, i terrariet, delvis täckt av ett gömställe. Ge honan extra kalk och insekter under säsongen.

INKUBATION

Ta ut äggen av *Carphodactylus laevis* ur äggläggningsasken och lägg dem i en liten sluten ask med fuktig sphagnum, där det mesta av vattnet är urpressat. Gör två små fördjupningar i ytan till äggen. Inkubera vid förhållandevis låga temperaturer, omkring 24 °C (21-27 °C). Vid 24-26 °C kläcks äggen efter 90-120 dagar, vid något lägre temperatur upp till 133 dagar. Låt

locket sitta på under hela inkubationen, så att fuktigheten hålls uppe. Temperaturens betydelse för könet är inte undersökt.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna mäter 41-50 mm från nos till kloak och väger 1,7-3,1 g när de kläcks. De ömsar hud några timmar efter kläckningen. Håll dem var för sig eller två och två i små, höga askar, till exempel 20 cm i diameter och 25 cm höga, med fin sand, lite bark att gömma sig under och ständigt hög luftfuktighet; ungarna växer snabbast när de hålls enskilt. Efter ungefär en vecka börjar de äta syrsor på 3-4 mm.

Mata två gånger i veckan med 2-3 små syrsor per unge, pudrade med kalk och vitaminer 1-2 gånger i veckan. Ungarna är inte glupska och växer förhållandevis långsamt. Efter 6-8 månader flyttas de till större terrarier. Undvik värme över 28 °C, för ungar tål hetta sämre än vuxna.

Hälsa och vanliga misstag

Inga särskilda sjukdomar har beskrivits hos *Carphodactylus laevis*. De viktigaste riskerna är:

- För låg luftfuktighet, som ger problem med hudömsningen, där hudrester fastnar på tår och huvud. Spraya oftare.
- Hetta. Vuxna tål kortvarigt omkring 30 °C, men ungar kan dö efter några dagar. Håll terrariet svalt och i skugga.
- En ständigt blöt botten och stillastående luft, som ger bakterier, svamp och hudproblem. Se till att ventilationen är god.
- Uttorkade ägg. Håll äggläggningssubstrat och inkubationsaskar fuktiga.
- Stress hos nyinköpta och vildfångade djur, som kan sluta äta under lång tid. Ge ro och gömställen.

Hanarna ser naturligt smala ut, så bedöm djuret efter om ryggraden och bäckenet skymtar fram. Sök veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret går ner i vikt, inte äter eller verkar slött.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.